

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 « 05 »

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 « 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 7 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 17.

A király születésnapja.

I. Ferencz József magyar király és osztrák császár ma üli születésének 67-ik évfordulóját.

A monarchia összes templomaiban felekezeti különbség nélkül hálaadó istentiszteletek hangjai szállnak fel ma az egek Urához, kérve őt, hogy továbbra is oltalmazza azt az uralkodót, kit joggal neveztek el a »legalkotmányosabb fejedelem«-nek.

Nincs a világon trón, melynek alattvalói annyi különböző nemzetiséghez s valláshoz tartoznának, mint az osztrák-magyar monarchia népei. Ez a felekezeti és nemzetiségi tarkaság, az elűtő nemzeti és faji karakterek örökös villongások csiráit rejtik magukban.

Ha végig nézünk Ferencz József félszázados uralkodási idején csupa olyan politikai vagy nemzetiségi küzdelmeket látunk benne, melyek az eltérő természetek összeütközése folytán jöttek létre.

Az összeütközéseket azonban lehetőleg mindig megelőzni iparkodtak s ilyenkor a bírói szerep természetesen a király kezébe jutott. A kérdést úgy intézni, hogy egyik fél se sértődjék meg, rendkívül nehéz volt s ő Felsege ritka tapintatának érdemül róvható fel az is, hogy hosszú uralkodási ideje alatt mindig megtudta találni a kivezető helyes ösvényt az összeütközések labirintusából.

Ritka eseménydús korszak ez az ötven év: bele esik Magyarország ujjászületésé-

nek dicsőségteljes korszaka. Ha a statisztikai évkönyvek lapjait felnyitjuk s összehasonlításokat teszünk azon harmincz év első és utolsó esztendeje közt, mely idő óta a Felség Magyarország megkoronázott apostoli királya, valóban bámulatos a kép, mely elénkbe tárul. Valóságos amerikai gyorsasággal pótolta helyre a nemzet évszázadok hiányait s mulasztásait.

A monarchia hatalma napról-napra nő, az agg uralkodónak tekintélye pedig Európában közmondásszerű. Egy előkelő diplomata azt mondta róla, hogy a világ első gentleman-je.

Ezt a hosszú dicsőtéljes pályát azonban a sors irigy szemekkel nézte s mérget rejtő fullánkjaival igyekezett azt megkeseríteni.

Csapás-csapásra következett, egyik se fájdalommal volt, mint a másik, de legkegyetlenebb volt az, midőn egy ország reményét: Rudolf trónörökösét, helyezték ravatalra.

De ez a nagy sziv, mely királyi volt mindig és minden körülmények között szembeszállt a sors csapásaival s megmutatta, hogy nem engedi magát megtöretetni: a vallásban keresett vigaszt és meg is találta azt.

Királyunk mély vallásossága ismeretes. Urnapján hajdonfővel vesz részt mindig a körmenetben s évenként százezrekre rúg azon összeg, melyet a templomok felsegítésére és építésére magánpénztárából áldoz.

Mikor ezelőtt 40 évvel a gyilkos merénylő tőre elől csodálatosan megmen-

kült, hálája jeléül létre hozta Bécs egyik legszebb s legdrágább templomát: a »Fogadalmi templomot.«

Szívének joságáról egész mondakörök keringenek. Mindenki szereti alattvalói közül. Bárhol jelenik is meg, rendkívül lelkesedéssel fogadják. A nép bálványozza. Különösen a magyar nép az, mely kiapadhatlan szeretettel és eltántoríthatlan hűséggel ragaszkodik hozzája. A Mária Terézia korabeli »Vitam et sangoninem«-et manapság ép úgy megismételnék előtte, ha erre kerülne a sor, mint ezelőtt 100 évvel.

Kérjük az Urat, hogy ezt a jóságos öreg királyt, ki ma 67 esztendővel válain, fogadja országa ünneplő jókivánatait, árássa el áldásaival továbbra is, hogy olyan dicsőséges legyen a folytatása is ennek az alkotmányos uralkodásnak, mint az eddigi, úgy a monarchia biztos zálogát fogja birni jövődől haladásának és boldogságának.

B . . . G . . .

A kongrua ügye.

A plébániai jövedelmek úgy nevezett congrua fölülvizsgálására kiküldött bizottság f. hó 17-én ülést tartott a megyeházán.

Jelen voltak: Szunyogh Péter alispán, Széchényi Jenő kanonok, Dencs János t. kanonok, esperes plébános, Fássy Lajos t. ügyész, Kékus tenkei járási főszolgabíró és Balogh jegyző, az érdekeltek közül csak Daray Mátyás sályi plébános jelent meg.

Tárgyalás alá vétetvén a sályi, bélfenyéri, tenkei és görbedi plébániák jövedelmi bevallása.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A jégfolyók.

Írta: Dr. Székely István.

Svájcznak különlegességei a jégfolyók vagy glecserek. Hegyeket utóvégre máshol is láthatunk; az hogy a svájci hegyek magasabbak és változatosabb alakulásuk, még nem vonzaná Svájcba az idegenek százezreit, hanem a hó- és jégmezőkből lefolyó glecserek s a glecserekből született patakok és tavak adják a svájci hegyeknek, és Európában különösen ezeknek azt a sajátos vonzó erőt.

De mi az a jégfolyó, mi a glecser? Aki a glecserek geológiai természetét és szerepét nem ismeri, az előtt a jégföldre hegyek csak holt tömegek; míg aki a glecsert érti, az előtt a magas hegyvidék csaknem megelevenedik.

Ha a víz a hegyek vére, akkor a glecser a hegyek gyomra. Ez gyűjti össze a víztömeget, mely egész éven át életet ad a hegynek. A nagy hegyek közt természetesen télen át igen sok hó esik; a tél pedig roppant hosszú. Svájcban néhol 8—9 hónapig tart. Az évenként leeső hőtömeg néha 8—10 méter vastag. Azonkívül a magas hegyek tele vannak hasadékokkal és teknőszerű mélyedésekkel.

A meredek s néha csaknem függőleges sziklafalakról a hőtömeg lesiklik; néha a szél is segít neki. Ekként a mélyedések és erősen lejtős sziklateknőkben a hó néha már egy év alatt

is 40—50 méter vastagon halmozódik össze és sok év alatt egész völgyeket betölt. E roppant tömegnek a rövid hűvös nyáron át nincs ideje elolvadni; tehát valami más módon kell a sziklateknőkből eltakarodnia.

De mielőtt eltakarodik lényegesen átalakul. A nagy hőtömeg sulya az alsó rétegeket nyomja s a hókristályok közt levő levegőt kiszorítja. A hó a nyomás folytán rendkívül finom szemcsés, üvegszerű tömeggé változik, mely a közönséges jégtől nagy rugalmassága által különbözik. Ez a *firn*. Csak a felső réteg 1—2 méter mélységre tartja meg a hőtermészetét s nyáron ez el is olvad, míg a *firn* megmarad. A *firn* Közép-Európában rendszeren 3000 méternél magasabb hegyekben képződik s a mélyedéseket és völgyeket betölti, néha a laposabb hegyhátakat is beborítja s a mélyedésekben több száz méter vastag. A lejtőkön, lejtős mélyedésekben és meredek völgyekben mint óriási jégfolyó halad lefelé, nem csuszva, hanem saját sulyának nyomása alatt valósággal bár igen lassan folyva mint valami rugalmas púp. — Folyás közben összehasadozik, a hasadéka nyomul a következő réteg, mely az előbbihez újra hozzáferrad. Mikor a jégfolyó eléri az olvadás határát, megolvad. Az alul kiolvadt glecser néha óriási kapuban végződik, ahonnan a glecserpatak tör elő, melyet az olvadó *firn* folytonosan táplál. A legtöbb glecser vége megfagyott óriási vizesítéshez hasonló, kivált olyankor, ha medrének hirtelen esése van, vagy ha sziklaparkányon és függőleges falon omlik le.

Megjegyzendő, hogy nem minden hó és jégmező glecser. Ahol a hó nyáron megáll, vagy firnre nyomódik össze, de nem folyik: ott csak hó illetőleg jégmező van, de nem glecser. A hó és jégmező idővel vagy elolvad, vagy ha nagyon felgyülemlik, darabokban lezuhan a glecserbe; ha pedig a talaj elég lejtős, lassankint medret váj magának és glecserré változhatik.

Hideg vagy nagyon hógazdag vidéken pl. a sarkvidéken, nem tud annyi jég elolvadni mint amennyi hó leesik. Ilyenkor a glecser folytonosan nő, utoljára leereszkedik a völgyekbe, elterjeszkedik a síkságokon s lenyulik egészen a tengerig, mely darabonként leszakítja és mint uszó jéghegyeket viszi tova. Így van ez ma pl. Grönlandban, és így volt Európában is a geológiai negyedkor végén az u. n. jégkorban.

A jégfolyók sok jellemző geológiai tünetet hoznak létre. A völgyeket, melyekben folynak, mint óriási gyalu, kivájják, mindig mélyebbre és néha szélesebbre.

A jégbe szorult szikladarabok a gyalu kései, melyek a sziklafalakat összekapcsolják és jellemző párhuzamos barázdákat szántanak rajtuk. Legtisztábban láttam a hajdani glecser gyalulásainak nyomát a Gotthárd-ut tetőpontja körül. A mai sziklavölgyek nagy része, különösen a magas sziklák (pl. a Monte Rosa, Allschhorn, Watzmann) tetején gyakori széles teknők a mostani vagy hajdani glecserek művei. A glecser a jég alá szorult szikladarabokat porrá zuzza, a környező sziklákról pedig sok kőzetrészt surol le, melyet a glecser patak ki-

I. A. sályi plébániánál	bevétel: 926 frt 38 kr.
	kiadás: 115 frt 98 kr.
megállapított tiszta jövedelem: 811 forint.	
II. A. bélfenyéri plébániánál	bevétel: 1570 frt 88 kr.
	kiadás: 127 frt 15 kr.
megállapított tiszta jövedelem: 1443 frt 73 kr.	
III. A. tenkei plébániánál	bevétel: 1782 frt 34 kr.
	kiadás: 100 frt 53 kr.
megállapított tiszta jövedelem: 1681 frt 81 kr.	
IV. A. görbői plébániánál	bevétel: 1475 frt 46 kr.
	kiadás: 36 frt 65 kr.
megállapított tiszta jövedelem: 1438 frt 81 kr.	

Papp Miklós pénzügyigazgató jelen nem lévén, tehát felfolyamodás a bizottság megállapodása ellen a miniszteriumhoz nem történt az egyházi kiküldöttek indokolt előadásai illetve kérelmei ma is, mint mindig a más alkalommal is bizottság előtt méltányos figyelemben részesítettek.

A pap büne.

— Helyes adatok alapján. —

Megszoktuk már hogy egyes lapok szenzációsan felfújva egyes jelentéktelen dolgokat, vagy távol országokból keletkezett soha meg nem történt eseményeket közölnek a papságról s olyan színezetet igyekeznek annak adni, amelylyel úgy a papi állást, mint az emberi méltóságot is sértik.

Kapva-kap egyik helybeli lap tegnap egy ilyen szenzáción, amelyben egy aradi káplán és egy nevelőnő állítólagos viszonyát leírja s azt mondja, miszerint a szerencsétlen leányt a káplán tette el láb alól.

Hogy mily vakmerő gyanúsítás van az ilyen tendenciózus, felfújt közleményekben, arra nézve az aradi szabadelvű párti lapból: az «Aradi Közlöny»-ből szösz szerint közöljük a következő cikket:

«Fővárosi tudósítónktól este a következő telegramot vettük!

Az «Esti Lap» egy aradi szenzációt közöl. Azt írja, hogy egy jó családból való nevelőnőt, egy minorita káplán elcsábított. Azután bűnös manipulációval megölte a leányt. Ez ügyben a pesti német főkonzulatus a vizsgálatot megindította és követeli, hogy a leányt kiássák és felboncolják halála körülményeinek kiderítése végett.

Ez a szenzációs hír már régebbi keletű és egyes részleteiről az aradi társaságokban egyet és mást már hónapok előtt sugtak-bugtak. Nem szívesen foglalkozunk ilyen eseményekkel, azért nem is vettünk tudomást a kőszá hírekről, most azonban kész tények előtt állván, röviden elmondjuk a dolgok állását, a mint előttünk ismeretese.

Lahr Sarolta, egy aradi vállalkozó gyermekei mellett volt benne. Bajorországból került ide. Apja koesis. Tavaly történt, hogy a leánynak viszonya volt állítólag egy azóta meghalt férfivel, s aki az aradi vállalkozónak Temesvárott képviselője volt. A viszony a leányra szégyent hozott volna. A fáma szerint a fürdőben egy budapesti orvossal ismerkedett meg, a ki kitanította, mint szabadulhat meg a gyaláztól. — A kísérlet, melyben itt Aradon egy szülésznő segítette, szerencsétlenül sikerült: bele is halt rövidesen. Egy tekintélyes aradi orvos kezelte utolsó napjaiban.

A halálesetről, mely még a télen történt, a Bajorországban élő apát értesítették, a ki akkor Aradon is járt a leánya volt uránál tudakozódott a haláleset körülményeiről. Ugy lát-szik megnyugodva utazott haza. Pár hét múlva azonban községének orvosa tudakozódott két ízben is az aradi orvosnál, milyen módon halt meg Lahr Sarolta?

Azután hosszabb ideig csend lett. Mikor azonban Szimon Anna tragédiája bejárta a művelt világot az aradi bonne atyjának gyanuja újra felébredt és vagy tíz nap előtt eljött újra Aradra, hogy személyesen kipuhatója természetes halállal mult-e ki a leány? Ugy látszik, a feltűzött fantáziáját kapott felvilágosítások nem elégitették ki, elment tehát a plébániái hivatalba, hol, mint buzgó katolikus az igazságot remélte megtudni.

Azt mondják abban a körökben, ahol ennek az ügynek a részleteit ismerik, hogy gyöngéden értésére adták, jobb lesz, ha nem bolygatja leánya halálának az ügyét, mert azzal emlékére gyaláztat hoz. Az apa nem értette meg a jóakaró gyöngédséget és csak annál inkább hitte ezután, hogy az ő leánya Aradon ugycsaj, mint Szimon Anna Filipopoliszban.

Főlszasadt Budapestre és a német konzulnál elmondta vádjait, Leányának megfélekezését apai szeretetében nem tudta elhinni, vádolni határozottan senkit sem tudott, így az össze-vissza beszédből formálódott ki a szenzáció úgy, hogy egy káplán tette el láb alól. A szenzációs bűnessel most már foglalkozni

fognak Aradon is hivatalosan. Bizonyos, hogy a holttestem kiassása, most már a haláleset után körülbelül egy félévvel, nem vezethet biztos eredményre. Az azóta erősen feloszlásnak indulhatott és így orvosi vizsgálat nem igen fogja megállapíthatni, gyalázat elrejtésére való bűnös műtétnek lett-e áldozata Lahr Sarolta, vagy természetes betegség folytán mult-e ki?

A szegény emberek réme.

— A kenyér drágasága miatt. —

Mindenfelé csak a keserves panaszt lehet hallani a nagy drágaság miatt, a mely tavasz óta az élelmi szerek eladásánál uralkodik.

A hus drágulását már megszoktuk, mert pl. a sertéshúst tényleg megdrágítja a sertések pusztulása; a marhahúst pedig az, hogy ezelőtt pár évvel igen magas ára volt a vágómarháknak. Akkor felemelték a hus árá s daczára, hogy azóta leesett a jószág ára, a husárakat elfelejtették leszállítani.

De már ebbe beleszoktuk. Sokkal nagyobb baj fenyeget most a szegény embert, mert a hus étkezést csak lehet kicsire szabni, de a kenyér a főétkező a legtöbb helyen s különösen az a szegény nép millióinál.

A kenyér miatt nagy az aggodalom s ez teszi oly setétlét a kilátást a közelgő télre.

Hallatlan vakmerőséggel drágítják a mindennapi kenyeret a börzén kívül különösen a spekuláns malmok. Egyre-másra emelik a liszt árakat; nekik van most az aratás és igyekeznek is kihasználni az alkalmat. Nem elégszenek meg a tisztességes haszonnal, nekik uzso-rakamat kell. Várva-várják, hogy ürügyöt találjanak az áremelésre. Most ez elérkezett.

Az új buza 12 frton kél a piacon, mert a börze lovagok ennyire vitték fel. A szegény gazdák örömmel látták az áremelkedést s a szűk termés, a mostoha időjárás esapásai között és annyi szűk esztendő után egy kis jó reménység kezdett deregeni szívükben.

De nem soká tartott a remény. Az uzso-ráskodó spekulánsok csakhamar gondoskodtak róla, hogy a remény csiráját elöljék s a gazda-örömet tönkre tegyék.

Gondoskodtak arról, hogy az a buza, a melyet még 6 frtos potom áron harácsolnak

mos és mint felismerhető gleccerszapot rak le. A jégmezők és jégfolyók felett meredező sziklák elmálása folytán kisebb-nagyobb szikladarabok hullanak a gleccser szélére, melyeket a haladó jégár magával visz. Ezek az oldalmorenák, melyek szalag gyanánt nyújtózkodnak a jégfolyó szélén. Két jégfolyó összefolyásánál az oldalmorenák a középmorena képződik. A morenák kisebbek és nagyobbak, néha háznagyságúak. A jégfolyó mélyedései sokszor elnyeli azokat.

Mikor a jégfolyó elég alacsony vidékre jut, elolvad s a hátán hordozott kődarabokat elhullatja. Ezen lehullott morénák a gleccser végén harántszanczokká halmozódnak s képezik a végmorénákat vagy morénagátakat. Ilyen morénákból alkotott gleccsergátak a Gornegrat és az Eggishorn, melyek Svájc két legnagyobb gleccserét határolják. Ugy néznek ki, mint halomba rakott kövek, csak hogy néhol óriási kődarabokból állanak és háromezer méter magas hegyet képeznek. Rendesen az ilyen morénagátak tetejéről lehet legjobban betekinteni a gleccserek medrébe.

A morénagát mögött gödör támad, melyben a jégárak visszahúzódása után összegyűl a víz s képezi a havasi tavakat vagy tengerszemeket. Néhol a jégfolyó hátán a víz magának medret vág, és folyókat alkot, melyek kék szalagok gyanánt húzódnak végig a gleccser fehér hátán. Helyenkint e víz tavat alkot, mely kék vizével remekül tarkítja a gleccsert.

Ahol a gleccser a tengerig lenyulik s a vízmosás folytán uszó jéghegygyé válik, a moréna-

kövek az uszó jéghegyek hátán messzire elvándorolnak; míg végre kiolvad alattuk a jég s a tengerbe hullanak. Ezek a vándorkövek, melyek később mikor a tenger az ilyen helyekről elvonul, mint a síkságon elszórt kődarabok keltenek feltűnést.

Svájc legnagyobb gleccserei az Aletsch és Gornér gleccser. Előbbiben a berni Alpok különösen a Jungfrau csoport, utóbbiban a wallisi Alpok legjavanak (a Monte Rosának és környékének) tava és jege folyik össze. Mindkettőnek mellék folyói vannak. Az Aletsch gleccserbe be lehet tekinteni az Eggishornról, (2934 méter), a Gornér-gleccserbe a Gornérgrátról (3136 m). Mindkettőhöz jó út vezet, az előbbihez Fieschből, az utóbbihoz Zermattól. Az Eggishorn utja azonban szédülő emberekre nézve veszedelmes. Az Eggishorn panorámája különösen rendkívüli, alig hiszem, hogy volna Európában hozzáfogható. Ugyiszló az egész Svájcznak legnagyobb hegycsucsait be lehet innen látni, a Mont-Blancot csaknem a tiroli határig. Szemben balról jobb felé az Alletschhorn (4198 m), Jungfrau (4167 m), Mönch, Eiger és a Finsteraarhorn (4275 m), hófehér csucsai sorakoznak, melyek közt pár négyszög mérföld területű jégmező (Firnfeld) terjed el. A jégmező völgyeiből indulnak ki a jégfolyók, melyek mind belefutnak a lábaink alatt 5—600 méternyi mélységben jobbról balra húzódnó több mérföld hosszú s félmérföldnél sokkal szélesebb Alletschgleccserbe, Svájc legnagyobb gleccserébe. Ha oldalt és hátra fordulunk, az összes berni és wallisi alpok hófedte csucsai remek

körpanorámát alkotnak. A havasok lábainál pedig kopár sziklák, majd mélyebben erdőktől és kaszálóktól fedett fensíkok terülnek el. Ezek a havasok gyermekei, mert a nagy hegyek életnyilvánulásaihoz tartozik az is, hogy új meg új hegyeket szülnék. A lehulló törmelék lábainál összehalmozódik s alkotja a törmelék hegyeket. A völgyek mélyén ezüstszalagok gyanánt futnak a folyók és patakok, ha ugyan a meredek völgyekből kilátszanak. Itt ott a völgyből egy-egy falucska tornya kandikál; de harangjának szava már nem jut el e roppant magasságba, melynek teljes csendjét legfeljebb mélyen alattunk fekvő havasi legelők gulyájának kolompja és a havasi kürt méla hangjai zavarják meg.

Svájcznak azonban leghiresebb gleccsere a Rhône-gleccser. Nagynak nem nagy, de alakjára nézve egész Európában k legszebb. A Galtstock (3597), Damastoca (3633 m), Sustenhorn és Thierberg hegyektől körülzárt s amennyire szemmértékkel megállapítottam, mintegy 30—40 négyszög kilométernyi téren elterülő hómazóból ered és e hegyek közt az egész völgyet be borítja. E völgy 2400 méternyire fekszik a tenger színe felett. Eddig a Rhône gleccser olyan mint a többi csak hogy széles és rövid. De a völgy délen kinyílik s egész hirtelen csupán 1600 méter magas völgybe szakad. Mit csináljon a szegény gleccser. Elolvadni ily magasan nem lehet; nincs tehát más hátra mint követni a völgy hirtelen esését, és leomlani az alsó völgybe. S e közben képezi a Rhône gleccser azt a 800 méter magas

össze, nekik uzsorás, száz perzentos kamatot hozzon. A liszt ára már kilonként 16—20 kr hallatlan magas áron van. [Hová jut a szegény családos ember ilyen állapotok mellett.

A hus drága s nagy családos szegény embernek szaporátlan eledel. A főzelék féle szintén igen drága s önmagában nem elég tápláló; különösen a burgonya, a kenyér után ezen második áldás a szegény emberre, kirothadt, s így igen magas az ára. Most már a mindennapi kenyeren kezdenek uzsoráskodni.

És ez ellen nincsen szava a honboldogító kormányoknak.

Nem tartjuk érdektelennek egy kis összehasonlítást tenni, hogy miként emelkedett a kenyér ára másfél század óta.

Egyenlő ár mellett a kenyér volt:

1723-ban	7.4 kilog.
1725-ben	5.4 "
1750-ben	4.3 "
1775-ben	3.7 "
1800-ban	2.2 "
1825-ben	3.4 "
1830-ban	2.6 "
1840-ben	2.4 "
1850-ben	2.2 "
1860-ban	1.3 "
1870-ben	1.1 "
1880-ban	0.95 "
1895-ben	1.00 "
1897-ben (most)	0.5 "

tehát ebből látszik, hogy 1723-óta bár mindég emelkedett a kenyér ára Magyarországon, olyan drága soha nem volt, mint most, pedig hosszú másfélszázad óta nehezebb idők is voltak. Kétszáz évig még a fenti statisztikai összehasonlításból, hogy azért a pénzért, *amiért most egy fél kiló kenyeret adnak, 1723-ban 7 és 4 tízedrész kiló sulyt adtak.*

A magyar Bayreuth.

Tegnapelőtt még Nagyváradnak hívták, tegnap már Megalópolisznak nevezték némely görög tulzók és ma már, minden iskolás fiu tudja, hogy a magyar Bayreuth nem más, mint Biharország fővárosa, Megalópolisz-Nagyvárad.

megfagyott vizesést, melynek csodájára jár az utazó Európa és Amerika.

A Rhöne glecser alján boltozatszerű (mintegy 25—30 méter magas) üreg van, melyből a Rhöne folyó tör elő. Amint a glecser alól kilép, olyanforma nagy mint a Berettyó.

A Rhöne glecserbe alul és 700 méter magasságban mesterséges barlangot furtak. Így lehet látni a glecserjég belső szerkezetét. Szivszorongva lépünk be a nyugvó és mégis mozgó, óriási hasadékoktól átszelt s toronynagyságu kristályokká szaggatott szörnyeteg titokszerű belsejébe. Szinte aggódunk, hogy éppen akkor talál egy lépést tenni előre, mikor lábai körül járunk; pedig ez a lépése rögtön kocsonyává változtatna bentünket. Amint a biztos sziklatalajról lelépünk, először keményre fagyott havon haladunk, melyet itt ott kikezdett a rá tüző napsugár. De a hó csakhamar üveggé és áttetsző jégtömmeggé változik. A napfény átvilágít a jégfalakon s kellemes kékes világosságot áraszt a jégbarlangban.

A jégfal egészen üvegszerű tömött anyag; szemcsék és kristályok nem látszunk benne. Oly kemény, hogy nem voltam képes zsebkéssel a nevetem bele karczolni. Itt ott mély hasadékok látszanak a falban, sőt néha lábunk is bele csuszik egy-egy kisebb hasadékba. Örülünk, hogy betekinthetünk a glecser titokszerű belsejébe; de mégis könnyebbült lélekkel lépünk ki belőle a szilárd talajra.

A Rhöne glecser Svájcznak valóságos központja. Ide futnak össze a postaköcsi közlekedés száalai. Brigből, Meiringenből, s a Gotthárd-

Mindez szervesen összefügg Jászay Marival és az Elekra-előadással. Ott a Rhédey-kert görög színpadán, az égiszű kulisszák között fekete, gyászos lepelben állott a busongó Elektra és beszélt a közönségnek. Ekkor természetesen már vége volt az előadásnak és akkor természetesen még mindenki a helyén ült és várta mi fog történni. Az egész dolog oly szokatlan, oly ünnepies volt, hogy a közönség szinte érezte: ez nem végződhetik, úgy mint más rendes színelőadás, egyszerű tapsolással és hazatéréssel. Maga Jászai Mari is úgy látszik érezte, hogy valamit várnak még tőle: talán megindokolását az egész előadásnak, talán valami magyarázatot, valami ígéretet a jövőre. A közönség telhetetlen, még az amfiteátrumoké is. A művésznő tehát a gyakori és hosszas tapsok okozta izgatottságában, meghatottságában beszélt nagyváradi lelkes közönségéhez. És fölvetette a magyar Bayreuth eszméjét, hogy Nagyváradi legyen a magyar színesztet különös, érdekes és ünnepies eseményeinek a színhelye.

Ah! Micsoda tapsvihar tört ki erre! Valóban egy nagy művésznő végtelen lelkesedése kell ahhoz, hogy egy régóta dédelgetett kedves tervét a maga megvalósulásába látván, lángoló fantáziával tökéletesé színezzé annak primitív vonalait. És egy hevülékeny közönség elragadtatása kell ahhoz, hogy ekijelentés tomboló ujjongással vétessék tudomásul.

Én voltam a leghevülékenyebb. Felizgatott fantáziám már az angolokat is látta, a kik egy szőke asszonnyal és egy vörös Baedekerrel a karjukon nemes méltósággal sétálnak föl-alá a Pecze sokat emlegetett partján. . . .

Magáról az Elektra előadásról nincs már mit írnom.

Szégyenkezve vallom be, hogy én nem mint egyszerű századvégi színházlátogató ültem az első padsorban, sőt tovább megyek — az összes hellenek megbotránkozására — gukkert is használtam. Az öreg Szofoklesz, akit az eleven ördög óta mindannyian e néven tisztelünk és a kinek szalmából faragott szobra mosolyogva nézett végig a padsorok előkelőségein és világos nyári toalettein, bizonyára megdöbben ezen a hallatlan anakronizmuson. És méltán. Ennél csak egy nagyobb anakronizmust vettem észre; az egyik mikenei nő — karcu, barna szépség — oly zamatos palócz tájszólással adta vissza az antistrófák szépségeit, hogy gyönyörűség volt ez idegen görög világban egy érző és konzervatív hazai lélek megnyilatkozását hallanunk.

De mindez, higgyék el, csak most utólag jut eszembe. A Jászai Mari mérhetetlen mű-

utrol és a Furkas zorosból. Bársonyos kocsiban juthatunk nemcsak a glecser lábához, hol már egész vendéglő telep van, hanem a glecser oldalai mellett is nagyszerű kigyóúton fel egészen a leomló glecser tetejéig, hol szintén kényelmes és aránylag nem is drága vendéglő vár bennünket. (Hotel Belvedere). Innen alig 100 méter magas morénagátat kell megmászni, hogy a felső glecsert is teljesen áttekinthessük és ha tetszik, leereszkedhessünk a glecserhez s egy sétát tehessünk annak hátán. A mellett míg a glecser mellett haladunk, köröskörül is a legnagyobb hegyi panorámában gyönyörködhetünk.

Valaha a Rhone glecser is, mint svájci testvérei általában, sokkal mélyebben nyúlt a völgybe mint ma. Ennek világos nyomai láthatók az egészen simára gyalult alsó völgyben. Az utóbbi évtizedekben a svájci glecserek visszavonulása általános volt; de néhány év óta megint mintha növekedni akarnának. Svájcra nagy baj volna, ha egyszer csak eltalálnának olvadni; mert a jégmezők ott a lakosságnak több hasznót hajtanak, mintha csupa jóféle bánati szántóföldek volnának.

Az élelmes svájciak már a glecserek jégével is kereskednek. A szt. bernáthegeyi uton láttam, amint hosszú kocsisorok szállították a jeget a vasúthoz — a párisi cukrászok számára. De ez persze csekélység ahhoz képest, amit a svájci nép a glecserekhez zárandokló idegenektől beszéd.

vészete, amely ebben az impozáns keretben mintha még megnövekedett volna, lelánczolt és fogva tartott. Igen az ember a napsugárban uszó, levelek zöldjében pompázó gyönyörű kert kellő közepén úgy érezte magát, mintha mélyen a föld alatt, nyirkos, sötét börtönben mázsás vasgolyókkal a bilincsein, várakoznék valami nagy és félelmetes dologra. A lélekzetünk elakadt, a szívünk dobogása megált, úgy hallgatuk Elektra fenséges siránkozását.

Valóban leleplezetlen tisztelettel bámultam meg utóbb ama jelenvolt műtékeket, kik közben gyorsirású jegyzetekkel fogták meg a pillanatot elröppenő impresszióit és apró könyvekből ellenőrizték, vajjon a vidám és kövér Leszkay András szintársulatának tagjai kifogástalanul tudják-e a szerepeiket.

A nagyszonyon kívül a váradi újságírók imponáltak nekem leginább. Micsoda fiúk ezek. Lovassy Andor, Fehér Dezső, Halász Lajos, Csupa elevenség, csupa ötletesség, csupa lelkesedés és hév valamennyi. Jászai Mari elejtett egy szót, őt azt a szót fölkapták, megcsinálták az Elektra-előadást és megcsinálták úgy, hogy ma hasábokban zengjük a dicséretét valamennyien. De nem ez a lényeges, hanem az, hogy az előadás a Vidéki Hirlapírók Szövetségének közel 2000 forintot jövedelmezett, hogy becsalták az előadásra egész Nagyváradot, az egész környéket az egész Budapestet, amely nemsokára szintén Nagyvárad környékéhez fog tartozni.

Aki szép asszony és leány csak van a városban és környékén, mind ott tündökölt, mosolygott, kaczerkodott és mindenekfölött sirt a Rhédey-kertben. Volt egy nagyon szép leány. Néztük is nagyon sokáig azzal a rosz néven nem vehető kíváncsisággal, amelylyel az idegen a város nevezetességeit megszemléli.

— Ez a leány — egy álom sóhajtotta mellettem egy pesti kollegám.

— És milyen pisze álom — sóhajtottam én.

A pisze álom ránk nézett. Ő viszont ritka külországi állatokat vélt bennünk látni, grönlandi szamarakat vagy más értelmetlen lényeket. Mert csak azok nem tudják ki ő, miként szerepel Nagyvárad társaságos életében és mennyi a hozomány?

Visszatérek az újságírókhoz. Hetek óta talpon vannak. Fogadtak minket a vasutnál. Előre kibérelték az összes fogadók összes szobáit, hogy eldicsekedhessenek vele:

— Nincs egy talpalatni üres szoba! A velszi herczeg a Rimanóczy egész első emeletét léfoglaltatta az ünnepies előadás alkalmából. No de nem kell csüggedni, majd kerítünk valami kis helyet.

És kerítettek szobát. A hangulat mint látni mélltőztatik, már eleve egészen bayreuthi volt.

Lóvá tették a nép egyszerű gyermekeit. Annnyiban, hogy kifogatták velük a Jászai Mari kocsijából a lovakat. A lelkes ifjuságnak nem is kellett mondaniok; huzd, ki tudja meddig huzhatod és az ifjuság tudta meddig huzhatja és a Rrédey kerttől a művésznő lakásáig huzta a kocsit. Jászai Mari ott szorongott P. Adorján Bertával a kocsiban. Valóban a vidék még tud lelkesülni.

Mi akkor már a cukrázdában tanulmányoztuk a helybeli korzót. Ott volt az pisze álom is. A beavatottak százezer forintról beszélnek . . .

Este bankettet adtak a nagy Máriának. Bankettet és ezüstkoszorukat. Voltak szónoklatok is. De ez is a műtörténész szakmájába vág, én nem beszélek róla.

Azután elmentünk a színházba, amelybe a világ legkedvesebb karzati közönsége szokott járni. Belebeszél a darabba, leveti a kabátját, csokolózik az imádjottjával, öröm nézni.

Ámbár nem merem általánosítani ezt a megfigyeléseimet.

Hiszen ma reggel, amikor hazajöttünk Budapestre, valahogy egy szál cigány vetődött be Kőbányán a kupénkba és végig muzsikált valamennyiünket. Amire azt jegyezte meg Abrányi Emil.

— Látják, ha egy Tissot utazott volna ezen a vonaton, okvetlenül följegyezte volna a naplójába, minő kedves figyelem, hogy az utasokat Budapest előtt cigányzenével ébresztik föl.

Nem szeretném nagyváradi kollegáimnak azt az örömet megszerezni, hogy amikor én az ő városukat magyar Bayreuthnek nevezem, ők viszont engem a nagyváradi Tissot elnevezéssel tiszteljenek meg.

*

Leszkay, a legelégedettebb magyar direktor is kitett magáért. Egész hetét elrontotta az Elektra-előadás, de azért a derék színigazgató odaadta társulatának a felét az előadásra. Egyik mikénei nő ugyan palóczosan ejtette ki a klaszszikus ígéretet, de ez csak fokozta a művészi hatást. Elektra után a színházban a Kék asszonyt adták és a finom francia operettében is kitört az Elektra-láz. Kövessy Albert, a kiváló kómikus, a kinek aktuális kupléi híresek, de la Hogue-t báró második felvonásbeli miligertya-kupléjában elénekelte az aktuális Elektra-strófát:

Nagyváradi máma lázban égett
Az Elektra-láz lepte meg,
Sohase láttam én még ennyi népet,
Mely künn ma összegyülekezett.
A jegyeket mind elkaptokták,
Sőt a lovakat is kifogták,

Tudom Szofoklesz
Szentén boldog lesz.

Ha ezt vele rögtön tudatják,
Sohase voltam nagyzó;,
Elhihetik amit mondok
Szép és dicső volt ez a nap.
A kik ez ünnepet rendezték, megérdemlik,
Hogy tiszteletükre gyujtsanak
Hatszáz szentelt mili-mili gyertyát!

A kuplé nyomán kelt zugó tapshivar csak folytatása volt az Elektra-láz hangos és lelkes kitéréseinek.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Augusztus 22. A nagyszalontai dalárda zászlófelavatási ünnepélye.
Szeptember 1. Ankét Kolozsvárott Bihar megye állattenyésztési ügyében.
Szeptember 2. Városi közigazgatási bizottsága ülés d. u. 3 órakor.
Szeptember 5. A megyei központi választmány ülése.
Szeptember 6. Biharvármegye központi bizottságának ülése d. e. 10 órakor.
Szeptember 7. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.
Szeptember 24. Katonai lóvásár Nagyszalontán.
Szeptember 25—29. Lóversenyek Nagyváradon
Szeptember 27. Katonai lóvásár Nagyváradon

Régészeti és történelmi muzeum (Shlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

A király születésnapja.

A király ma üli születésének 67-ik évfordulóját. Az egész Monarchia összes népei szívből üdvözik e napon a legalkotmányosabb uralkodót, ki már csaknem 50 év óta ül ősei trónján. E hosszú idő alatt rendkívül sok változáson ment át a Monarchia mindkét birodalma, az ősz király atyai szívét súlyosnál-súlyosabb csapások érték, de ő mindent hősiesen tűrve csak egyre azon igyekezett, hogy népei boldogulásán munkálkodjék. Páratlan az a szeretet, mely Ferencz Józsefet övezi, különösen a magyar nép részéről, melynek a trón iránt mindenkor tanusított törhetetlen ragaszkodása szinte közmondásszerű. Milliók ajkán kel ma a fohász a királyok királyához, hogy engedje az Ur, miszerint ez a bölcs fejedelem és jószágos király, kiért hódolatteljes szeretettel dobog minden szív, erőben és boldogságban még soká, nagyon soká éljen,

hogy egykor történetünk egyik legfényesebb lapja dicsőítse I. Ferencz József hosszú népboldogító uralkodását, kiért ma buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

Nagyváradi város hagyományos ünnepies módon üli meg az idén is ő Felsége születésnapját. Tegnap este a katonazenekar lámpionokkal járta be a főbb utcákat, ma reggel pedig d. e. 9 órakor a székesegyházban ünnepélyes hálaadó istentisztelet lesz, melyet maga a bibornok fog nagy segédlettel celebrálni.

A szent-miséen a katonaság, a hatóságok és hivatalok fejei testületileg lesznek jelen. Délben a kibornok nagy ebédet ad, melyre városunk legelső notabilitásai hivatalosak.

A többi felekezetek templomaiban szintén ünnepélyes módon ülik meg a mai napot.

A katonaság táborig miséje reggel 7 órakor lesz a Bonai-kut melletti gyakorlótéren. Ez a mise az idén különösen nagy fényű lesz, a jelenleg városunkban időző nagy számu katonaság miatt. Debreczenben is méltóan ünneplik meg e nagy napot.

A király születésnapjának mai évfordulóján dr. Wolafka Nándor vál. püspök-plébános a Bika-szálloda nagytermében diszebedet ad, a melyre debreczeni köz- és társadalmi élet minden kitünősége hivatalos. Épen ugy szent. István király napján is.

Az első magyar király nevenapját, amelyet országos ünnepé emelt a törvényhozás régi szokás szerint nagy ténnyel fogják megünnepelni a Szent-Anna-utcai róm. kath. templomban. Dél előtt dr. Wolafka Nándor püspök fényes segédlettel misét fog szolgáltatni. azután Kovács Márk káplán tart a Szent-István életét és tetteit felölelő ünnepi beszédet.

* **A szavazatok összeszámítása.** A plébániai bizottságok elnökei tisztelettel felkéretnek, hogy a választási jegyzőkönyveket a központi bizottsághoz folyó hó 30-ig beterjeszteni sziveskedjenek, mert a szavazatoknak teljes nyilvánossággal való összeszámítása e napon fog megtörténni a kath. kör elnöki helyiségében. Nagyvárad-Olasziban, 1897. augusztus 16-án. Dencs János, központi bizottsági elnök.

* **Személyi hír.** Hoványi Géza, a nagyváradi takarékpénztár vezérigazgatója több heti furdözésre Reichenhallba utazott

* **Autonomiai választás Debreczenben.** A bárándi esperesi kerület papsága f. hó 17-én Debreczenben tartott gyűlést az autonomiai választás ügyében és szavazatát egyhangulag Karsch Lollion dr.-ra, derecskei plébánosra adta. A jövő vasárnapon, aug. 22-én pedig a világi aut. képviselő választása lesz d. e. 9—12-ig s d. u. 3—6-ig. Váio-szinüleg Hoványi Gyula dr. lesz nagy többséggel megválasztva.

* **A miniszter rendelete.** A földmívelési m. kir. miniszter elrendelte, hogy a törvényhatóságok írják össze a 100 holdas birtokosok nevét, lakóhelyét, termelési viszonyait és nagyobb vonásokban beruházásokat. Ezen adatok feldolgoztatásuk után egy már nagyon és hézagpótló munkában fognak megjelenni.

* **A v.-velencei óvoda építése.** Pár év óta tárgyalják a v.-velencei községi óvoda építésének ügyét. A mostani helyéről ugyanis elviszik a községi iskola mellé, a hol elég üres telek áll az iskola kertjéből a város rendelkezésére. Az ovodaépítéshez mielőbb hozzá fognak, mivel a miniszter ugy a terveket, mint a költségvetést jóváhagyta. Némi módosítást eszközölt a terveken s ezeket figyelembe véve az eredeti 10353 frt építési költséget 11221 frtban állapította meg.

* **Magyar államvasuti altisztek memorandum.** A magyar államvasutak altisztjei már régen panaszkodnak a miatt hogy, a lakbérüket csak 180 frtban állapították meg. A lakáspénzt 250 frtban óhajtának megállapíttatni s ez óhajuk érdekében memorandumot terjesztettek be a kereskedelmi miniszterhez. A vasutasok remélik, hogy a miniszter meghallgatja kérelmüket.

* **A tanulók a templomokban.** A tanfelügyelőségek legújabbán azt a rendeletet kapták a vallás és közoktatásügyi minisztertől, hogy utasítsák a vezetésük alatt álló állami és községi nép- és polgári iskolák tanítótestületét a tanulókkal való részvételre az istentiszteleteken. E részvétel vagy testületileg fog történni, különösen, ha az példaadással jár, vagy legalább olyan módon, hogy a tanulók szemmel láthatók legyenek. Ideje volt hogy erről is gondoskodjék a miniszter, mert igen sok helyen megtörtént, hogy sohasem vitték a gyermekeket a templomba, de még ha illetékes hatóságok kivánták is ezt, ellenszegültek. Csak azután e rendelet foganatosítását ellenőrizni is jó lesz,

* **Szabadság-Egyenlőség-Testvériség.** Ez a híres három szó, melynek tegise alatt dult a Francia-forradalom, francziául így hangzik »Liberté-egalité-fraternité« a szabaddóműves kormányzat szerint pedig így van lefordítva. A kath. plébánosok állami javadalma átlag 1014 frank a protestánsoké 1900, a zsidó rabínusoké 2105 frank. Pedig a kath. alattvalók száma 36,000,000, a protestánsoké 500,000 s választott nép 300,000. Liberté-egalité fraternité.

* **Kath. aut. választások.** Az utóbbi között tétel óta a következő plébániák szavazatairól vettünk hirt tudósítónktól. Király-Daróc. Ér-Keserü, Ermihályfalva, Magyar-Pataka és Furtáról, mely plébániák gróf Battyány Józsefre adták szavazatukat. A szavazások aránya tehát: gr. Battyányra esik idáig 2131 szavazat, dr. Hoványi Gyulára 486.

* **Halálozások.** Súlyos vesztés érte Vágassy Imre helybeli ügyvédet: édes anyja tegnap reggel élte 75-ik évében meghalt. A család a következő gyászjelentést bocsátotta ki: Vágassy Gábor és Vágassy Imre mint fia, ugyszintén számos rokonok nevében mély fájdalommal tudatják felejthetetlen jó édes anyjoknak özv. Vágassy Istvánné, szül. Novák Katalinnak f. hó 17-én reggeli 3 órakor, életének 75-ik évében a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után a mindenható rendelkezése szerint történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. hó 19-én d. e. fél 10 órakor fognak Uri-utca 18. sz. háznál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és az olaszii plébánia templomban megtartandó gyászszentmise után a várad-olaszi temetőben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1897. aug. 17. Béke poraira. — Részvétellel értesültünk a gyászos esetről, mely Kovács Jenő járásbírójt sújtotta, nővére Kovács Teréziának elhunytával. A családi gyászjelentés a következő: Özv. Kovács Józsefné szül. Bársony Terézia mint édes anyja, Kovács Jenő nejével Csányi Rózával és gyermekeivel mint testver, számos rokonai nevében is fájdalommal telt szívvel jelentik szeretett jó leányának, illetve szeretett jó testvérenek Kovács Teréziának hosszú, kinos szenvedés után a folyó augusztus hó 17-ének reggeli 7 órakor történt gyászos kimúltát. A megboldogult hült tetemelt a folyó évi augusztus hó 18-án d. u. 5 órakor, a halottas háznál (Kálvária-utca 130. sz.) az ev. reformált egyház szertartásai szerint tartandó gyászbeszéd után az olaszii sirbertben fognak örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztesség megadására a család rokonai, barátai meghivatnak. Nagyvárad, augusztus 17. Áldás lebegjen emléke fölött!

* **A debreczeni országos nyomdász kongresszusra.** Nagyváradról a következők utaznak el: Schultz Antal, Lauf János, Friedmann Bernát és Simon Jakab.

* **Szegény Elektra.** Szekula Hugó Os-Budavára igazgatója ma meglátogatta Jászay Marit és megkérte, hogy a kolozsvári Mátyás-szobor javára játssza el Elektra-t Os-Budavarában, hol e célra egy ó-görög színpadot fognak építeni. A művész kézséggel megígérte, hogy eljátssza Elektra-t, ha a Nemzeti színház igazgatója is megengedi.

* **Hogyan hal meg az ember kétszer?** Még élénk emlékezetben van bizonyára mindenkinek a Dániel József-féle kártya-affér. Dániel azóta eltűnt. Babó Emil, a másik hamis kártyás hallatott magáról, sőt Bécsbe ment lakni, de Dániel József eltűnt, meghalt azóta e világ számára.

A zseni-kaszinó két felejthetetlen tagját hiába keressük ma Budapest korzóján, eltűntek, meghaltak egyszer. Még egyszer meghalhatnak testükkal, mulandó, porból való testükkal, a világ elfordult tőlük, kimondta rájuk kérelhetetlen ítéletét.

Babó éppen e kínos affér idején jegyben járt egy gazdag bécsi leánnyal. A beteg szívbajos Dániel már régebben lemondott a házasi életéről.

... És most, hogy a világ elfordult tőle, egy asszonyi szív közeledett hozzá és felajánlta életét, szívét, hogy megoszlja vele.

Budapest mellett, a kis Szent-Endrén lakik most Dániel József egy gazdag, csinos özvegy asszony oldala mellett, aki föltámasztotta maga számára azt, a kit a világ, a mulandó világ, egyszer halottnak nyilvánított.

* **A sárból pecsétisztító.** Tavaly már kóborolt városunkban, egy hasonló zsánerű ügyes bűvész, aki a közönséges agyagból kerített pénzt magának. Ezt dicsőséget megirigyelte valami svindler s tegnap bejárta Nagyváradot. Pecsétisztító golyóbisokát árult s darabját egy hatosért kínálta. Egy kereskedésben nagyobb mennyiségen sikerült tudni, de csakhamar rájöttek a csalásra és a becsapott kereskedő panaszt emelt a rendőrségnél. De már késő volt, mert az ügyes csaló, ki tudja, hol jár már azóta.

* **Remes rablógyilkosság.** Hajdu-Dorog községben tegnapelőtt rémes gyilkosság történt. Obalik János sonkoly vásárló, ki Debreczenben is gyakran megfordult vásárlás végett, tegnapelőtt a Dorog közelében fekvő tanyákra indult sonkolyt vásárolni. Hogy melyik tanyán járt, mit vásárolt, s mennyi pénz volt nála, azt nem tudni. Másnap reggel a járó-kelek egyik tanya közelében egy ember holttestére akadtak. Mikor közelébe mentek, borzalmas látvány tárult szemük elé. Obalik vértől borítva feküdt a földön. A nyaka törzstörzstől teljesen el volt metszve s ruhái zsebei kiforgatva. A borzalmas gyilkosságról nyomban jelentést tettek a hatóságnak s a csendőrségnek, mely utóbbi a legmesszebb menő intézkedéseket tette meg a gyilkosság részleteinek kiderítése s a gyilkos elfogatására nézve.

* **Megjósolt zivatarok.** Tikkasztó kánikulai hőség van pár hét óta s az összehasadozott megperzselt föld szomjuhozik egy kis eső után. Tegnap délután már kezdtünk remélni, hogy lesz áldás bőven; de a viharszerű nagy szél elhajtotta tőlünk a nehéz sűrű felhőket. Na de ha az országbékájának, a budapesti meteorológiai intézetnek beteljesedik a jóslata, időváltozásra van kilátásunk. Augusztus 18-ra, mára ugyanis így szól az időjelzése:

Meleg.

Száraz.

Zivatarok.

* **Félelemből megőrült.** A múlt héten Szabados Margit Katalin cselédleány Tornyáról elindult, hogy Aradon keresen szolgálatot. Utközben a fiatal leány egy cigánecsoporthoz talált s a cigányok közül többen üldözőbe vették a fiatal leányt, bevonszolták a kukoriczavetésbe s ott letéperték s ott ruháját tartalmazó batyuját megfosztották. A szegény leány annyira megrémült az utonálló cigányoktól, hogy megőrült. A szerencsétlent Makóra szállították be a megyei kórház megfigyelő osztályába, hol borzasztó félelem fogja el, valahányszor szakállas férfi lép zárkájába. Mindenkiben oláh-cigányt gyanít, ki őt megölni szándékozik.

* **Végrehajtók pénzt nem kezelhetnek.** Békésen két végrehajtót, a miért magánfeleltől pénzeket vettek föl kézbesítésül, súlyos rendbirsággal szíjoltak. Perczel Dezső belügy-miniszter ez alkalomból felhívta a törvényhatóságot, hogy közzémondja, hogy a végrehajtóknak a feleltől pénzek felvételét s nygancsak közzémondja is intézkedik a nagy közönség tájékoztatására.

* **Komám a ragyás.** Egyetlen szó miatt törték be a K. F. fejét. Azt mondta D. Gábornak hogy »ragyás«. Ugy történt, hogy együtt üldögéltek egy kolozsvári utcái kocsmában s talán borozás közben megakadt a beszéd fonala s K. F. azzal látta jónak ezt újból megindítani, hogy kérdezte a szomszédját:

— Hogy vagy ragyás komám.

— Ragyás a nagyapád, válaszolta D. G. s szívol-szóra, majd boros palackra került a sor, amely a K. F. fejére repült és azt szerencsésen bezuza. Az ügyvel, most a rendőrség foglalkozik, a betört fejet pedig a kórházban reparálják.

* **Kiszuperált konfliktusok.** Két gebe bérkocsis lovat selejtezett ki tegnap a rendőrség a hasonlóságtól megázusok készül. A kocsiba más lovat nem szabad több befogni, oly botrányos kinézésűek ezek az alkotmányok. A két ló is siralmas látványt nyújt, anyira meg vannak szegények viselve, a sors viszontagságai és az ostor által.

* **Tüzesetek a környéken.** Mint értesülünk a napokban két tüzeset történt az egyik Segyestel községben, hol Togyer Jndrie kárára egy nagy kazal széna gyújtott fel, de egyéb kár nem történt. A gyanu Ambrus Gligor szintén ottani lakosra irányul akivel nevezett káros ellenséges viszonyban volt. Terhelt azonban tagad. A másik Szentandrásán volt Tóth Miklós lakházát gyújtotta fel Lukács Togyer téglavető cigány bosszúból azért mivel káros kint Lukács Togyer dolgozott 1 pár forintot levont a munkadíjából. A bosszualló cigányt letartóztatták és bekisérték a kir. ügyészséghez.

* **Kézrekerült lóköltők.** Az Érmihályfalvai csendőrség jó fogást csinált tegnap. Mint levelezőnk írja, egy veszedelmes lóköltőt, kerítették kézre Bálint Imre személyében, ki a környékről már legalább vagy hat lovat elkötött az istállóból. A legutóbbi esetén rajta vesztett s a csendőrség kezei közé került. Az elfogott tolvaj bevallotta tettét s mentségére azt hozza fel, hogy nem talál más foglalkozást. Ez pedig gyönyörű foglalkozás!

* **Térzene.** Ma d. u. 6 órától 7 óráig a Schlauch-téren a cs. és kir. 37. gyalogezred zenekara játszik. A térzene műsora a következő: 1. C. del Cioppo: »La Sabella.« 2. Zichre: »Farsangi gyermek«. Keringő. 3. Rossini: Nyitány »Tell Vilmos«-ból. 4. Zungmann: Honvágy. Dal. 5. Verdi: Egyveleg »Aida« operából.

* **Megkéselte a pajtását.** Bikács községben Aljerczán György oláh ember addig idogált egyik pajtásával a nagy kocsmában, míg összekülönböztek s a beszédett szesz olyan hősi bátorságot öntött Aljerczán Györgybe hogy a nála levő kétgarasos bicskával összeszurkálta a cimboráját. Mikor meglátta, hogy a kése nyomán előbukkan a piros vér, annyira megrémült tettétől, no meg a csendőrök láncczától, hogy meg sem állott Nagyváradig s itt dr. Kiss Dénes ügyvédnél jelentkezett. A vizsgáló-bíróhoz utasították, a hol kihallgatták ugyan de nem tartóztatták le.

* **Razzia.** A rendőrség tegnap éjjel razziát tartott. Hat csavargót és két nőt fogtak el, kiket ma tolonczolnak ki a városból; boldogítsanak másokat.

* **Katonazene a Lloyd-kioszkban.** A Lloyd-kioszkban ma szerdán este 8—12-ig a debreczeni 39-ik ezred teljes zenekara hangversenyt rendez. Felhívjuk a közönség figyelmét a műsorban előforduló kürtösökre.

Két mentő gondolat.

Voltam a tengeren és — nem tanultam meg imádkozni. Nem azért nem tanultam meg, mintha vihar nem ért volna, sőt éppen azért.

Mikor ugyanis elindultunk, egy köpezős angol matróz, akinek olyan echt majom pofája volt, hogy Darwin megadott volna érte egy mázsa sterlinget, végig kent egy kátrányos kötelet az én gyönyörűségemre, a vadgalamb színű kabátomon, mire az még vadabb galamb színű lett örökre, vissza benzinezhetetlenül.

Ez az inicziálé nem éppen imádkozni tanított meg.

Mikor pedig megérkezett a vihar s a hajó akkorát zökkent, mint a Svilov eszejárása Bécsben; az elemek háborgásánál nem az imádság jutott az eszembe, hanem a fedélzet, hová fel nyomorogva hem egyedül hallgattam a tenger mormolását s a tengeri kutyák üvöltését, melyek tengeri rókákra vadásztak.

Csak mikor partot értünk, akkor volt időm az imádságra gondolni — de persze akkor már nem volt tengeri imádság.

Azért a' mondó vagyok, hogy aki imádkozni akar megtanulni — ne menjen a tengerre, hanem vegyen egy kis katekizmust Paukernél s abból megtanulhat.

Hogy aztán ne csak megtanlja, de imádkozzon is, annak is meg van a maga biztos módja, melyet ünnepélyesen nem ajánlok egyik olvasónknak sem.

Ez a mód abból áll, hogy tessék kontót csinálni.

Akinek fizetetlen és természetesen fizetetlen kontója van, az okvetlenül imádkozni fog este és reggel, vagy azért, hogy ne találkozzék a hitelezőjével, vagy azért, hogy a hitelezője ne találkozzék ő vele.

A kérést egybe is lehet kapcsolni.

— Lapunk barátjával történt meg az eset. Tegnap este dult arca és egy esernyővel rohant a főutcán, kut utcán egészen a leghűvösebb Karger-ig, ahol kitűnő ételek és étalok kaphatók ugyan, de ágyu, puska, mérég más öngyilkoló eszközök nem.

Miért tehát a dult arc, miért az esernyő s miért Karger?

Saját külön detektivünk kiszáglaszta a dolgot, mint alább következik.

Lapunk barátja beállit saját külön barátjához:

— Szervusz Muki!

— Isten hozott Bandi! Nagyszerű! én is éppen hozzád készültem.

— Mi járatban?

— A szabómhan.

— Én meg a suszteremben.

— Kontód van?

De még mennyire. Husz forinttal vagyok adósa a tyukszem gyártó mivoltát a kaptafájának s ha legalább 10 frtot nem fizetek neki délutánra, úgy talán 5 frttal le tudnám tán csilapítani egyidőre. Adj kölcsön 5 bögt.

— Számból vedted ki a szót édes vérem.

— Elég hiba! a szádhoz semmi közöm, a zsebedhez apellálok.

— Ahoz legfeljebb semmiségi panaszt nyújthatsz be, nem appellátát.

— Már most mit csináljunk?

— Hm!!!

— Muki! van egy mentő gondolatom.

— Kit pumpolunk meg?

— Ne sérteges! Ma d. u. 5 órára felrendeljük, én a suszterem te a szabódat a »Rózsabokorba«, mint semleges területre. Először jön a suszter. Én füle hallattára megszólíttlak, kölcsönözhetsz 10 frtot? Te erre ennyit szólsz »kerlek« és előkelő hanyagsággal elém dobod tárczádat, mely-

ből én kivesszek 10 frt s kifizetem a susztert, ki meghajlik, mosolyog távozik. Aztán jön a szabó te szólsz nekem én dobom a tárczám eléd s a jelenet ismétlődik. Így te leszel az én hitel alapom, én a tiéd s ez új tekintély hosszabb békét biztosít a második részletet illetőleg.

— Helyes! De honnan vesszük a 10—10 frt.

— Honnan? hát a rendes uton. Vannak még jó szívek a világon. Most rajta munkára, 5 órákor ott légy.

— Minden esetre.

— Szervusz!

— Szervusz!

Este 7 órákor találkozik a két jó barát a főutcán.

— Bocsáss meg Muki!

— Bocsás meg Bandi!

— Mit bocsássak meg?

— Hogy nem voltam ott 5 órákor.

— Hisz én se voltam!

— Tyhü! hát akkor mit csinált ott a mikét emberünk?

— Bizonyosan hosszú képet.

— És szid most beennünket, hogy az egész familiánk ki nem jön a csuklásból. A hát olyan uehéz volt megkaparítani a 10 fillért.

— Nekem is az volt a bajom.

— Most mit csináljunk. Ha elmegyünk a fel dühött emberekhez maj ok fizetnek nekünk nem mi nekik. Pedig a pénz meg van.

— Hm!!!

— Te Muki! Van egy újabb mentőgondolat. A pénz megvan. Fizetni akartunk, de nem sikerült. Tudod mit ez a becsületes szándék megérdemli, hogy igyunk rá egyet — csapjunk egy görbe estét.

Ugy tudjuk, hogy a második mentő gondolat sikerült.

Lapunk barátja és saját külön barátja pedig tovább imádkoznak, hogy soha se legyen szerencsésük — suszterhoz, szabóhoz.

Köby.

SPORT.

Kerékpárverseny Nagyvárad és B.-Ujfalu közt. A berettyó-ujfalui nőegylet a városi utca világitási alap javára e hó 21-én színelőadásal, élőképek alakításával és tánczsal egybekötött kerékpár-távversenyt rendez. A versenyzők Nagyváradról a vasútállomástól pontban 3 órákor indulnak s célpontul Berettyó-Ujfaluban a Kossuth-tér van kitűzve. A 35 kilométeres verseny iránt igen nagy az érdeklődés s remélhetőleg igen sokan fognak benne részt venni annál is inkább, miután versenydíjakul igen értékes és szép tárgyak lettek kitűzve. A versenyre nevezéseket elfogad Jungling József kerékpár üzletében, ahol a verseny iránt érdeklődők felvilágosítást nyerhetnek.

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: Dr. Gedeon László.

1686. Melis Soma — Fésüs Dániel.

1768. Krasznér Mór elleni csődügy.

1658. Fischer M. Zsulán Juon.

1749. Hercz Mrmin — Zsulán Jnon.

1675. A békési népbank Schwarz Gábor.

1752. Bakucz Tivadar Schwarz Gábor.

1786. Világosi árvapénztár — Huj Száv.

1755. Horautz Fülöp Krucsán Mita.

1795. Poynár György — özv. Kulesár György.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

Csak párosan.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Teydeu Georges és Essoá-liercs Maurice. Fordította: Komor Gyula. Színpadra került először Nagyváradn augusztus 17.

(B. G.) A színpadi bohózatok főliferánsa Páris városa. Az örök vidám nagy francia metropolisz százakra menő kisebb-nagyobb színházai termelik évente azt a rengeteg sok új francia vígjátékokat és bohózatokat, melyekből az igaz, hogy alig egy-két percen át megegyezik az abszolút jó színdarab fogalmát. De ez az egy-két százalék is oly nagy számot jelent, hogy a magyar fordítók csak évek hosszú során át tudnak megbirkózni azzal a feladattal, hogy ezeket a kitűnő darabokat átültessék a mi nyelvünkre. Ezek a fordítások aztán lassanként bejárják az összes vidéki színpadokat. Így jutottunk mi is ahhoz a kétes értékű szerencséhez, hogy a párizsi montmartre-i negyed egy tized rangú kis színházának «Hotel du libre échange» pikáns cím alatt színpadra került darabját tegnap este a nagyvárad színpadán is megláttuk.

Már egy alkalmmal volt alkalmunk e helyen kifejtetni, hogy mily hibában leledeznek legtöbbszörre a magyar vígjáték fordítók. Nem érte meg teljesen a francia darabot naponként változó ezer és ezer szálú finomságait, vonatkozásait, többszörre olyan pikánsul fordítják le a darabokat, hogy a francia vígjátékok révén még jobban elterjedt az a valótlán hír, hogy Párizs a világ legerkölcstelenebb városa, pedig statisztikai adatok megdönhetetlen számai bizonyítják, hogy az álszentekedő Berlin sokkal alacsonyabb fokozaton áll e tekintetben.

Amig ugyanis a gyakorlatlan francia fordító szemében valami óriási trágárság, az a párizsinál legtöbbszörre csak egy kissé erősebb tréfa — sőt a francia színész még az igazi pikáns helyeknek is letörri élet azzal, hogy olyan szubtilisan ejti ki e részleteket és olyan diszkrétan, hogy alig lehet észrevenni a durvaságot.

A »Csak párosan« is, melynek mindjárt már a címe sem megfelelő, ebben a hibában szenved, mihez még az is járul, hogy maga az egész darab alapján véve nem tartozik a sikerültebbek közé.

Az utólrhetetlen francia eszri ki-ki csillan ugyan belőle, mint a rongyos ráhával betakart tükör fénye itt-ott kitűrköződik, de csak ritka jelenség. Maga a darab meséje már el van hibázva, amennyiben kissé erőltetett.

A komikum ugyanis olyan absurd helyzetekből támadt, melyeknek lehetetlensége kizárja igazi hatás elérését.

Az egész bonyodalom abból keletkezik, hogy Pinglet [Kövessy] már egy kissé vén feleségét (Bácsné) megcsalja Paillardon (Tompá nevével) (Horváth Paula), kinek randevut ad a »Csak párosan« című fogadóba, hová Matheín ügyvéd 4 leányával együtt is beszáll, miután Paillardon a veedégszeretet tőle megtagadta. Paillardon építész szakértői szemlére küldik ugyan a fogadóba, hogy egy kísértetektől látogatott szobát megvizsgáljon. Itt találkozik aztán a két szerelmes, de minthogy az egyik pieczér véletlenségből Mathiennek is oda nyit szobát, hová már Paillardon van szállva, nagy zürzavar keletkezik, a rendőrség közbelép s a két szerelme bekísérik.

Pingletet szabadon eresztik 5000 frank biztosíték mellett de másnap az idéző levelet felesége kapván hézhez, küldne a dolog, Pinglet azonban kivágja magát. Előző este ugyanis önmagát Paillardornak mondta a rendőrség előtt s így visszafordítja a vádat nevére, hogy ő csalta meg Paillardonnal. Sok közbevetett bonyodalom után így a darab véget ért.

Ezt a mesét, mely telve van bohóbbnál-bohóbb epizódokkal igen pikáns módon dolgozták fel a társszerzők. Főképp az első felvonás van telve oly sikamlós kétértelmű helyekkel, hogy azok végig hallgatása nemcsak egy fiatal leánynak lehetetlen, de még a férfiak is pirulni kénytelenek a kissé tulságosan borsos mondások hallatára.

A szereplők sok igyekezettel játszottak s különösen Kövessi igyekezett élet venni egyes jeleneteknek, de az ép azért nem sikerült neki mert a diskrecziót a tulságig vitte. Ezt a da-

rabot ilyen alakban még egyszer előadni valószínűleg merénylet a jó izlés ellen s reméljük, hogy az igazgatóság azt le is veszi végkép a műsorról.

Ilyen trágárságok nem színpadra valók, hanem a »kék macská«-ba. A párizsi 264 színház egyik másikába ilyen darabok szerepelhetnek de Nagyvárad egyetlen színpadát nem kellett volna beszenyezni vele, mikor az igazgatóság tudta, hogy e darabot annak idején a rendőség Debreczenben már betiltotta.

Pintér Imre jutalomjátéka. Pintér Imre jutalomjátéka szeptember első napjaiban lesz. Jókainak »Keresd a szívet« című drámáját választotta, a jeles hangú színész, mely Nagyváradon premiere számba megy. A darabot tudvalevőleg Jókay egyik legpoétikusabb regényéből: »A kőszívű ember fiaiból« készíté s ezelőtt 2 évvel került színpadra a budai nyári színházban. Hogy énekes léttére miért választ drámát Pintér, az rejtély marad előttünk.

Az ember tragédiája. A jövő héten ismét színpadra kerül városunkban Madách világhírű színműve. A díszletek fényes kiállításúak s már a héten megkezdik a próbákat. A főszerepet Tompa Kálmán (Ádám), P. Szép Olga (Éva) és Szendrei (Lucifer) fogják játszani. Kivülök majdnem az egész személyzet részt vesz az előadáson.

Az aradi színház névsora. L e s z k a y András színgazgató szerződésszerűleg augusztus 15-ikére benyújtotta az aradi színházi bizottságnak a társulat névsorát.

A kolozsvári nemzeti színház szervezése. Nemrég, a mikor a belügyminiszter Bölönyi Józsefet a kolozsvári nemzeti színház indendánsának kinevezte néhány lap azt írta, hogy Bölönyi új társulatot szervez a kolozsvári színház részére nem is annyira újat szervez mint inkább átalakítja a mai társulatot, elbocsát tagokat, másokat szerződött, rendelkezik a színpaddal színészekkel, reportoárral stb. Megbízható hiteles forrásból azonban úgy értesülünk, hogy arról egyelőre szó sem lehet, hogy az új kolozsvári intendás ily szervezésre vállalkozhassék. Ugyanis a színház jelenleg bérlegigazgatójának, Megyeri Dezsőnek 1899. szeptember végéig szerződése van a belügyminiszteriummal s Megyeri mint vállalkozó igazgató teljes anyagi és szellemi felelősséggel intézi a színház anyagi és szellemi ügyeit.

A kolozsvári intendánsnak van ugyan ellenőrzési joga a szerződés pontjainak erejéig de e jog olyan szűkkörű, hogy annak erejénél fogva Bölönyi intendáns a színház szervezésébe nem szólhat bele. Nem is hisszük hogy a belügyminiszternek szándéka lett volna az intendánssal, a budapesti értelemben áldan meg a kolozsvári nemzeti színházat s Bölönyi sokkal jobban ismeri a budapesti intendánsok sorsát, sem hogy ilyen feladatra vállalkozott volna.

Heti műsor.

Szerda: Ifj. Fromont és id. Risler.

Csütörtök: Virágcsata a budapesti népszínház díszleteivel.

Péntek: Ugyanaz.

Szombat: Trilby (P. Szép Olga jutalomjátéka.)

Vasárnap: A cigány. (Adorján Irma k. a. felléptével.)

Ég az erdő.

Hivatalos eljárás.

Egy erdőfelügyelőségi főbb hivatalnok. Mi van a ma reggeli jelentésben? Lássuk. (Olvas) Micsoda? a fontainebleau-i erdő ég?

Az erdőfőnök. Az ám.

A főbb hivatalnok (szemöldökét összeránczolva) Ki engedte meg magának, hogy ily rendeletet kibocsásson?

Irodafőnök. Senki — a tűz véletlenül ütött ki.

A főbb hivatalnok. Mit mond? Fontainebleau-ban nem az erdőfelügyelőség felső rendeletéből van tűz?

Az irodafőnök. Eppen nem.

A főbb hivatalnok. Magától ég?

Az irodafőnök. Tetjesen magától.

A főbb hivatalnok. Véleményes jelentést kell tenni.

Az irodafőnök. Az én véleményem, hogy boldog vagyok egy oly szellemmel találkozhatni minő az öné.

A főbb hivatalnok s nemcsak jelentést tenni, hanem jelentést tenni *a legrövidebb idő alatt.*

Az irodafőnök. Nem merném mondani.

A főbb hivatalnok. Azonnal küldeni fog egy embert helyszíni szemlére. Kívánom, hogy holnap reggel részletes jelentést találjak irodámban a tűzvesz okairól, az érintett területéről hektárakban s a tűz által elpusztított fák pontos számáról.

Az irodafőnök. Helyes.

A főbb hivatalnok A jelentés át fog küldetni a felügyelő urnak, a ki személyesen hozza majd a miniszter tudomására.

Az irodafőnök. Ez a szabály.

A főbb hivatalnok. Aztán összeül a főtanács s mint utolsó fórum eldönti, vajjon hagyjuk-e a tűzveszt elterjedni az erdőben vagy ellenkezőleg helyesebb lesz-e meggátolni. Menjen.

(Le Figaro)

REGENY-CSARNOK.

Borura derű.

— Elbeszélés. —

Irta: Kritsa Róza.

Azonban a dolog valódi mindenléte senki előtt sem fedeződött föl, miután egyik család részéről sem nyerhetek bizalmas közléseket.

A mende-mondák csak akkor értek véget, a midőn, más egyéneket illető, újabb események jöttek napirendre. Később azonban újra találtak tápot mindkét család részéről azok felelevenítésére és most hosszasan foglalozhattak ez ügygel.

Ugyanis; Kertész Etelka a farsang folyamán egybe kelt Székely Lajossal és alig pár hét múlva ditrói Almási Sándor a telekényvi hivatalnál birtokairól telekényvi kivonatot vett ki s ezzel egyidejűleg megszerezte a kataszteri birtokot is. De ez még nem volt minden, mert a tavasz beállta előtt, alig a hó elolvadása után, összes birtoka, szakértők figyelmes átvizsgálása után, becslés alá jött.

A kezdetben nagyon eltérő vélemények, most már teljesen összhangzókká váltak. Általános lett a hiedelem, hogy Almási Sándornak vagyonát veszély fenyegeti. Itt-ott már arról is lehetett hallani, hogy talán csak napok kérdése, miszerint birtokait illetőleg a dobot megüssék... Dicsérték Kertész Imre helyes észjárását, a ki miután valószínűleg neszét vette a dolognak ideje korán szakított a bukás szélén álló családdal.

Kíváncsiságuk a tetőpontra hágott s feszülten várták a történeteket. Azonban várakozásuk hiába valónak bizonyult, mert hetek hónapok multán sem árverezték el Almási Sándor birtokait. E helyett legnagyobb csodálkozásukra, egyszerre csak azt vették hírül, hogy az Almási családnál kettős eljegyzés történt.

Az eljegyzési hírt a lapok így közölték:

Alpári Hamvay Károly, belügyminiszteri titkár, jegyet váltott a művelt bájos, ditrói Almási Olgával és a ditrói Almási Viktor — a ki közelebbről lett kinevezve jegyzőnek a csikszeredai törvényszékhez — eljegyezte csikszenttamási Gáborfi Ilonát.

Az Almási családott ért dupla öröm miatt, újra megeredt a publikum között a sok szóbeszéd, de véleménye senkinek nem változott az

iránt, hogy Almási Sándor nagy anyagi bajok között volt s nagyon szerettek volna rájönni arra, hogy minő áldásos kéz tartá fel a családot az összeomlástól. De valamit az Etelka és Viktor közötti szakadásnak valódi oka, ugy ez is mindvégig titok maradt előttük. Még sejtelmök sem volt arról, hogy a két családnak örömteljes napokat egy önzetlen hű barát szerzett.

Igen, Dr Mezey Béla köz- és váltó ügyvéd volt az, a ki «egy boldogtalan leány» aláírású levél által, a boldogság útja felé terelte Etelkát és Viktort. És az ő közbenjárásnak köszöhető Almási Sándor, hogy birtokaira az Agrárbanktól olyan előnyös törlesztési kölcsönt vehetett föl, a mely által először is Morgenstent egyszer s mindenkorra lerázhatta nyakáról. A vőlegény-jelöltet is nyugodt lélekkel várhatta mert a háztartási kiadásokat tisztességesen fedezhette. Ezen felül a birtokai termőképességének fokozására is jutott a kölcsönvett pénzből.

Ha Almási Sándor családja körében Mezey Béláról tesz említést, soha sem mulasztja el írni hálás érzelmeit hangoztatni a kinek pártatlan önzetlensége megszabadította őt ama kínzó gondolatoktól, hogy meglevő birtokai a többiek sorsára jutva idegen kezekre vándorolnak s a nemes ditrói Almási családnak nélkülözések között kell életét átküzdenie.

Igaza van Almási Sándornak, mert manapság fehér holló számban megy a Mezey Bélához hasonló nemeslelkű egyén ki időt, fáradságot nem sajnálva, embertársai jólétének előmozdítására törekedjék, menten ama gondolatától, hogy fáradozásai visszafizetést nyerjenek.

Mezey Béla, ha nem várt is, de nyert jutalmat: édes érzés járja át szívét annak elgondolásánál, hogy átváltoztatni tudta a borut derüre.

(Vége.)

TAVIRATOK

Nemzetközi kath. congressus.

Budapest, augusztus 17. (Saj. tud. táv.)

Freiburgból írják, hogy ott a negyedik nemzetközi tudományos katolikus kongresszust tegnap délután Dernaz, a lausanne genfi püspök elnöklete alatt és mintegy 500 résztvevő jelenlétében megnyitották. Az összes helvét püspökök és számos külföldi püspök és prelátusok is részt vesznek a tárgyalásokon. A gyűlés előreláthatólag f. hó 20-dikáig fog tartani.

A német császár üdvözlése.

Budapest, aug. 5. (Saj. tud. távirata.)

A német császár az olasz királynak a turini gróf párbaja után táviratilag gratulált.

A bécsi volt polgármester halála.

Bécs augusztus 17. (Saját tud. távirata.)

Nov-la dr. volt polgármester meghalt.

Angol hajók érkezése.

Zára, aug. 17. (Saját tudósítónk távirata)

Mareggel 5 angol hadihajó érkezett MeljineOa.

Zavarok Indiában.

London, aug. 11. (Saját tud. távirata)

A »Daily Telegraph« arról értesül, hogy a 2. Eab-Lancashire ezred parancsot kapott, hogy szept. 15. táján Indiába hajózzék.

A sarki expedíció.

Budapest aug. 17. (Saját tud. távirata.)

A »Voss. Ztg.« egy Hammerfestből érkezett magántávirat szerint oda e hó 11-éről Advent-öbölből a következő távirat érkezett: A »Kong Herald« turista gőzessel egyidejűleg ide érke-

zett az »Express« nevű kis gőzös, fedélzetén a Lecner-féle sarki expedíciójával. Lecner azt beszéli, hogy július 20-án vagy 22-én a 80° 40, alatt találkozott ahammerfesti »Alken-rozmár-vadász yachttal, amelynek személyzete közölte vele, hogy az Északi fok táján postalambot lőttek. A galkmb a stocholmi »Alfonblad«-hoz zárt sürgönyt vitt a következő tartalommal: »82.-ot elhagytuk; jóutészaki irányban. André«. A sürgöny kelte nem volt megállapítható.

Felkelők harcza.

Páris, augusztus 17. (Saját tudósít távir.)

A »Petit Journal« egyik magán távirata újabb összeütközésről tudósít Sudanból. Dori mellett a tuaregek egy francia hadnagyt megöltek.

KÖZGAZDASÁG.

Tapasztalatok a szőlő termelése körül.

A phyloxera és peronospora vészes pusztításának sajnálatos eredménye — mint számos gazdatársamat — úgy engemet is utólt. Husz katasztrális holdat kitevő szőlős területem ma már csak nyomát is alig mutatja annak, hogy nemrégiben teli erszénynek volt kiapadhatatlan forrása. Hogy köznyelven szóljak: «egyik tő a másikat kiabálja» ily képet nyújt az egykor még fürtökkel gazdagon terhelt szőlőkert.

Segíts magadon s az Isten is megsegít. Ezt a közmondást követve, azonnal hozzáálltam sorsom javításához s eltökéltem magamat, hogy leküzdve annak az átkozott kis rovarak s ugyszólván alig látható gombának fellépéséből származó veszteséget, újból telepítek szőlőt s ezt választom továbbra is megélhetésem színteréül.

Elhatározásomat nem bántam meg, mert ha most már az Isten is megsegít, rövid idő alatt újból a fürtökben dúszalkodhatok.

Nehogy azonban gazdatársaim is oly drágán jössanak ily helyzethez mint jó magam, közlöm alábbiakban a telepítés alkalmával szerzett azon tapasztalataimat, melyek a trágyázás terén felmerültek.

Köztudomásu, hogy a szőlőtrágyázás kérdése még mindig a bizonytalanság homályában dereng s ha trágyázás keresztülvitelét illetőleg szak emberekhez fordul a szőlősgazda tanácsért, olyan feleletet kap, mely se hideg, se meleg, a mely mindent mond és még se mond semmit.

En is néhány évvel ezelőtt kérdést intétem egy szaklap útján szőlőtermelő szaktársaimhoz az iránt, hogy a trágyázás minő módját ajánlják. Receptje érkezett bőven ugyan, de egy sem volt olyan, mely kedvemre való lett volna.

Magam állítottam tehát egyet össze olyformán, hogy a trágyázást istálló trágyával kezdettem meg, s kihordattam egy kat. holdra 400 p. t. s ezen kívül elszórtattam 150 kg. szuperfoszfátot; a második évben 200 ig. szuperfoszfátot, a harmadikban pedig ugyananyi szuperfoszfátos 150 kg. kálira került a sor. Eleget véltem ezzel tenni a talajon javításán, de egy szőlőszeti könyv akadván kezembe, körülbelül ehhez hasonló trágyázást olvastam azon különbséggel, hogy abban a trágyázás ismétlése válik szükségessé a 4-ik évtől kezdve hasonló sorrendben.

Tépelődtem most már magamban, hogy vajjon eleget tegyek-e a jelzett könyv írója tanácsának? Eleget tettem, de őszintén megvallva az eredmény nem elégitett ki, mert a trágyázásra fordított költség nem állott irányban a jövedelemmel. A trágyázás ezen módját tehát nem ajánlom, hanem igenis egy másikat, melyet ugyancsak egy kat. hold területen alkalmaztam, a mely abban állott, hogy az egészen szegénynek mondható talajt a telepítések körülbelül 400 q. istálló trágyával trágyáztam meg, a következő évben pedig magam állítottam össze egy keveréket és pedig egy tőkére számítottam 20 gramm szuperfoszfátot, 10

gramm szuperfoszfátot, 10 gramm kénsavas kálit s 20 gramm szszódát szórtam el, elszórás után pedig a barázdát ismét behuztam.

Összehasonlítva az ily módon megtrágyázott területet, azzal, mely trágyázatlan maradt, feltűnő eltérést észleltem a szőlőtőkék növekedésénél. A harmadik és következő években ismétlem, s mondhatom igen szép eredményt értem el nemcsak a mennyiség de a minőség javulásában is.

Kíváncsnak tartanám, ha szőlőtermelő társaim agyagtalajon is tennének kísérletet a trágyázás ezen nemével.

Szőlősgazda.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897 augusztus 17-én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	100.—
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	122.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	101.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.—
lalmérségi jog megváltási kötvény	100.75
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	154.—
Tiszazabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	141.—
Osztrák járadék papirban	102.—
Osztrák járadék ezüstben	102.—
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	950.—
Magyar hitelbank részvény	396.75
Osztrák hitelintézeti részvény	367.—
Páris vista	350.—
20 márkás arany	952.—
Német birodalmi márka	58.75
London vista	119.60
Páris vista	476.—
20 márkás arany	11.73

SZERKESZTŐI POSTA.

B. A. urnak Helyben. Értesülésünk szerint még eddigelé nem áll az a hír, miszerint a kérdéses hirlap ellen az illető ur sajtópert indított volna, de ha megtenné, mi éppen nem valószínű, úgy újdonsági rovatunkban közölni fogjuk.

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Bérlet 107-ik szám.

Bérlet 107-ik szám.

Páratlan.

Páratlan.

az arad-nagyvárad színtársulat által.

Nagyvárad, 1897. évi augusztus 18-án,

Ifj. PROMONT és idősb. RISLER.

Színmű.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Holnap csütörtökön, bérletfolyamban,

A budapesti népszínház lényes díszletével.

Virág-csata.

Nagy Operette.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Saját termésű édes

csemege szőlő

Madelaine

— Angevine

kapható

Janky Antalnál

Nagyváradon. 234-8-10

Egy kiló 45 kr.

Eladó ház.

Nagyvárad egyik legszebb kilátású jó egészséges réti levegőjű és jó forgalmu helyen. **Vámház-utcza és Gilányi-sor sarkán 122 a** n. s. szám alatt Nagypiacz-teren, 1896. évben ujonnan épült **15 évig adómentes**, bármely igényű üzlethelyiségeknek megfelelő, 3 bolt és több lakrészekből, pinczék, jégverem, stb. álló lakóház — szabadkézből — kedvező feltételek mellett

ELADÓ.

Értekezhetni *Balogh Józseffel* ugyanott.

349-3-3

GUBACS ELADÁS.

A nagyváradai lat. szer. ft. Káptalan *rontói* és *sályi* erdőgondnokságainak f. évi gubacs termése Nagyváradon, a Sal Ferencz-utcza 804. sz. alatt lévő erdőhivatalban a **folyó hó 25-én d. e. 9 órakor** nyilvános szóbeli árverésen eladatik, ugyanott az árverési feltételek megtekinthetők.

Kelt Nagyváradon 1897. évi augusztus 13-án.

Török László, s. k.

250-3-3

uradalmi erdőmester.

— Utánnymás nem díjaztatik. —

A tanév kezdetével iskolai tanulók előnyben részesülnek.

Reichard áruháza.

Felhívás.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására adni, hogy a már 10 év óta fenálló és jó hírnévnek örvendő *Friedländer Herman*-féle

KALAP ÉS URIDIVAT ÜZLETET

átvettem és ugyanezen helyiségben egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő, nagyválasztéku **férfi, női és gyermek**

— **czipőraktár** —

rendeztem be, továbbá ugy a kalap, mint a férfi divat és czipő czikkeken mindenemü angol, olasz és francia különlegességek nálam kaphatók.

Pontos kiszolgálásról kezeskedem és ajánlom magam a n. é. közönség szives jó indulatába — kiváló tisztelettel

REICHARD D. L.

Nagyvárad, Fő-utcza Orsolya-zárda épület.

230-5-25

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.